

Sex och samlevnad i gymnasieskolans styrdokument

2011-11-17
2 (11)

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
1 SKOLANS VÄRDEGRUND OCH UPPGIFTER	5
Grundläggande värden.....	5
Förståelse och medmänsklighet.....	5
2 ÖVERGRIPANDE MÅL OCH RIKTLINJER	5
2.1 Kunskaper	5
Riktlinjer.....	5
2.2 Normer och värden	5
2.6 Rektorns ansvar	5
ÄMNESPLANER FÖR DE GYMNASIEGEMENSAMMA ÄMNENA	6
Engelska	6
Engelska 5.....	6
Centralt innehåll.....	6
Engelska 6.....	6
Centralt innehåll.....	6
Engelska 7.....	6
Centralt innehåll.....	6
Historia	6
Syfte.....	6
Historia 1a1, 1a2, 1b.....	6
Centralt innehåll.....	6
Historia 1a1.....	7
Centralt innehåll.....	7
Historia 1a2.....	7
Centralt innehåll.....	7
Historia 1b.....	7
Centralt innehåll.....	7
Historia 2a.....	7
Centralt innehåll.....	7
Idrott och hälsa	7
Syfte.....	7
Idrott och hälsa 1 – specialisering.....	8
Centralt innehåll.....	8
Idrott och hälsa 2 – specialisering.....	8
Centralt innehåll.....	8
Naturkunskap	8
Naturkunskap 1a1, 1b.....	8
Centralt innehåll.....	8
Naturkunskap 1a1, 1a2	8

Centralt innehåll.....	8
Naturkunskap 1b.....	8
Centralt innehåll.....	8
Religionskunskap.....	9
Syfte.....	9
Religionskunskap 1.....	9
Centralt innehåll.....	9
Religionskunskap 2.....	9
Centralt innehåll.....	9
Samhällskunskap.....	9
Syfte.....	9
Samhällskunskap 1a1, 1b.....	10
Centralt innehåll.....	10
Svenska.....	10
Svenska 1.....	10
Centralt innehåll.....	10
Retorik.....	10
Centralt innehåll.....	10
Litteratur.....	10
Centralt innehåll.....	10
Svenska som andraspråk.....	10
Svenska som andraspråk 1.....	10
Centralt innehåll.....	10
Svenska som andraspråk 3.....	10
Centralt innehåll.....	10
ÄMNESPLAN FÖR BIOLOGI I GYMNASIESKOLAN.....	11
Biologi.....	11
Biologi 2.....	11
Centralt innehåll.....	11

2011-11-17
4 (11)

Inledning

Skolreformerna som började gälla den 1 juli 2011 omfattar en ny skollag, ny läroplan för de frivilliga skolformerna, en reformerad gymnasieskola med ny programstruktur och nya ämnesplaner, som även ska gälla för gymnasial vuxenutbildning från 2012 och en ny betygsskala. Den omfattande reformeringen av skolan syftar till att både förbättra elevernas resultat och att öka deras trygghet i skolan.

I de nya ämnesplanerna är kunskapsområdet sexualitet och samlevnad tydligare framskrivet vilket banar väg för en ämnesintegrerad och ämnesövergripande sex- och samlevnadsundervisning. För att få en översiktlig bild av området har läroplanen för gymnasieskolan¹, de gymnasiegemensamma ämnena samt biologi² systematiskt sökts igenom. Matematik finns inte med eftersom sökorden nedan inte nämns där.³

De sökord som har använts är: sex, sexualitet, samlevnad, relationer, normer, genus (saknas i läroplan och ämnesplanerna), kön, identitet, kärlek (saknas i läroplan och ämnesplaner), förälskelse, jämställdhet, känslor, moral och etik. De textavsnitt där dessa ord ingår i ett sammanhang och kan tänkas kopplas till sex- och samlevnadsundervisningen presenteras i den här översikten. Sökorden förekommer också i kunskapskraven, men dessa har uteslutits från denna översikt. Ämnena redovisas i samma ordning som i regeringens förordningstext.

¹ Förordning om läroplan för gymnasieskolan. Tillgänglig:
<http://www.skolverket.se/skolfs?id=2302>

² Ämnesplanerna tillgängliga här:
http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/gymnasieutbildning/2.2954

³ Trots detta är det fullt möjligt att integrera sex och samlevnad i matematik genom t.ex. normkritiska exempel och statistik.

1 Skolans värdegrund och uppgifter

Grundläggande värden

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.

Förståelse och medmänsklighet

Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.

En trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värdegrundsgrunder. Skolan ska bidra till att elever får en identitet som kan relateras till inte bara det specifikt svenska utan också det nordiska, det europeiska och ytterst det globala.

2 Övergripande mål och riktlinjer

I de övergripande målen anges de kunskaper samt de normer och värden som alla elever bör ha utvecklat när de lämnar utbildningen. Målen anger inriktningen på utbildningen.

2.1 Kunskaper

Riktlinjer

- se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv,

2.2 Normer och värden

Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

2.6 Rektorns ansvar

- eleverna får kunskaper om sex och samlevnad, konsument- och trafikfrågor samt riskerna med tobak, alkohol, narkotika och andra droger.

2011-11-17
6 (11)

Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena

Engelska

Engelska 5

Centralt innehåll

- Kommunikationens innehåll
Ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella områden; händelser och händelseförlopp; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; relationer och etiska frågor.

Engelska 6

Centralt innehåll

- Kommunikationens innehåll
Konkreta och abstrakta ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella ämnesområden; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; etiska och existentiella frågor.

Engelska 7

Centralt innehåll

Kommunikationens innehåll

- Teoretiska och komplexa ämnesområden, även av mer vetenskaplig karaktär, med anknytning till elevernas utbildning, valt fördjupningsområde, samhällsfrågor och arbetsliv; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; kulturyttringar i samtiden och historien, till exempel litterära epoker.

Historia

Syfte

Historia används för att både påverka samhällsförändringar och skapa olika identiteter. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia, samt möjlighet att reflektera över kulturarvets betydelse för identitets- och verklighetsuppfattning.

Historia 1a1, 1a2, 1b

Centralt innehåll

- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller

andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.

Historia 1a1

Centralt innehåll

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välbefinnande, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

Historia 1a2

Centralt innehåll

- Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser i ett kronologiskt perspektiv som speglar både kontinuitet och förändring, till exempel befolkningsutveckling, statsbildning, jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde, på makt och på könsroller.
- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i förhållande till identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv.

Historia 1b

Centralt innehåll

- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i förhållande till identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv, och som medel för påverkan i aktuella konflikter.

Historia 2a

Centralt innehåll

- Tematiska fördjupningar kring historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.

Idrott och hälsa

Syfte

Undervisningen ska medvetandegöra och motverka stereotypa föreställningar om vad som anses vara manligt och kvinnligt samt belysa konsekvenserna av olika kropp ideal. Den ska också behandla andra frågor om etik och moral i relation till idrottsutövande.

2011-11-17
8 (11)

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

6. Förmåga att etiskt ta ställning i frågor om könsmönster, jämställdhet och identitet i relation till idrotts- och motionsutövande.

Idrott och hälsa 1 – specialisering

Centralt innehåll

- Etik och moral i förhållande till vald idrott.

Idrott och hälsa 2 – specialisering

Centralt innehåll

- Fördjupat perspektiv på något av områdena etik, moral och könsmönster i förhållande till vald idrott.

Naturkunskap

Naturkunskap 1a1, 1b

Centralt innehåll

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion kring normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

Naturkunskap 1a1, 1a2

Centralt innehåll

- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger och konsumtion samt påverkan på miljön. Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna.

Naturkunskap 1b

Centralt innehåll

- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger, konsumtion och påverkan på miljön. Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion kring normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

Religionskunskap

Ämnet religionskunskap har sin vetenskapliga förankring främst i religionsvetenskapen men är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det behandlar hur religioner och livsåskådningar kommer till uttryck i ord och handling samt hur människor formulerar och förhåller sig till etiska och existentiella frågor. I ämnet behandlas trons och etikens betydelse för individers upplevelse av mening och tillhörighet.

Syfte

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar kunskaper om hur människors moraliska förhållningssätt kan motiveras utifrån religioner och livsåskådningar. De ska ges möjlighet att reflektera över och analysera människors värderingar och trosföreställningar och därigenom utveckla respekt och förståelse för olika sätt att tänka och leva. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att analysera och värdera hur religion kan förhålla sig till bland annat etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund.

Religionskunskap 1

Centralt innehåll

- Religion i relation till kön, socioekonomisk bakgrund, etnicitet och sexualitet.
- Individers och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel skriftliga källor, traditioner och historiska och nutida händelser.
- Tolkning och analys av olika teorier och modeller inom normativ etik samt hur dessa kan tillämpas. Etiska och andra moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.

Religionskunskap 2

Centralt innehåll

- Religioners och livsåskådningars betydelse för människors identitet, tillhörighet, gemenskap och syn på jämställdhet.
- Etiska begrepp, teorier och modeller. Tillämpning av dessa på frågor som är relevanta för karaktärsämnen, till exempel biomedicinsk etik, djuretik, miljöetik eller etik i mellanmänskliga relationer.

Samhällskunskap

Syfte

I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna inklusive barns och ungdomars rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter.

2011-11-17
10 (11)

Samhällskunskap 1a1, 1b

Centralt innehåll

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Svenska

Svenska 1

Centralt innehåll

- Dialekter och språklig variation i talat och skrivet språk som hänger samman med till exempel ålder, kön och social bakgrund. Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk samt attityder till olika former av språklig variation.

Retorik

Centralt innehåll

- Frågan om yttrandefriheten i relation till etik, upphovsrätt och censur.

Litteratur

Centralt innehåll

- Sambandet mellan skönlitteraturen och andra konstarter, dvs. hur författare och verk har påverkats av sitt samhälle, sin kultur och av rådande estetiska ideal samt hur författare och verk har påverkat den samhälleliga och estetiska utvecklingen. Den konstnärliga friheten i relation till etik, upphovsrätt och censur.

Svenska som andraspråk

Svenska som andraspråk 1

Centralt innehåll

- Språklig variation i Sverige och i det svenska språket, med tonvikt på hur språkvariationen hänger samman med till exempel ursprung och bostadsort, ålder, kön och social bakgrund. Attityder till språklig variation. Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk samt talat och skrivet språk.

Svenska som andraspråk 3

Centralt innehåll

- Språklig variation och språkanvändning, med tonvikt på hur kön, social bakgrund och kulturell tillhörighet påverkar människors sätt att tala och skriva och hur språket kan användas för att uttrycka maktförhållanden. Skillnader mellan majoritetssamhällets och minoriteternas språkbruk.

Ämnesplan för biologi i gymnasieskolan

Kursen Biologi 1 är ett programgemensamt ämne som alla elever läser inom det nationella naturvetenskapsprogrammet. Sökningen gav ingen träff i denna kurs men däremot finns anknytningar till sex och samlevnad inom kursen Biologi 2.

Biologi

Biologi 2

Centralt innehåll

Organismens funktion

- Samband mellan levnadsförhållanden, hälsa och sjukdom. Etik i medicinska frågor.
- Vad som händer i kroppen under menstruation, förälskelse, sex och graviditet. Hur sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter kan förebyggas.